

AGNIESZKA ŁUKASIK-TURECKA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

OBECNOŚĆ KOBIET W NIEODPŁATNYCH AUDYCJACH WYBORCZYCH RADIA PUBLICZNEGO NA PRZYKŁADZIE WYBORÓW DO PE NA LUBELSZCZYŹNIE W 2014 ROKU

Nieodpłatne audycje wyborcze¹ to audycje przyznane przez ustawodawcę uprawnionym komitetom wyborczym na podstawie Ustawy z 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy². Audycje tego typu emitowane są jedynie w mediach publicznych, tj. w publicznej telewizji i jej terenowych oddziałach oraz w publicznym radiu i jego rozgłośniach regionalnych. Czas ich emisji następuje od piętnastego dnia przed dniem wyborów, trwa do ciszy wyborczej i jest ściśle określony w rozporządzeniu KRRiT³.

Nieodpłatne audycje wyborcze to dodatkowe narzędzie komunikowania się z wyborcami w trakcie kampanii wyborczej, tym cenniejsze, że komitety wyborcze nie ponoszą żadnych kosztów za korzystanie z niego; jedynym wysiłkiem jest wysiłek organizacyjny polegający na złożeniu

¹ W niniejszym tekście używam również skrótu NAW.

² Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy, art. 117–122, Dz.U. 2011 r., Nr 21, poz. 112.

³ Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z 12 lipca 2011 r. w sprawie czasu oraz ramowego podziału czasu przeznaczonego na rozpowszechnianie nieodpłatnie audycji wyborczych, trybu postępowania dotyczącego podziału czasu, zakresu rejestracji oraz sposobu przygotowania i emisji audycji wyborczych w programach publicznej radiofonii i telewizji, Dz.U. 2011 r., Nr 154, poz. 915, Dz.U., Nr 193, poz. 1146.

wniosku o przydzielenie nieodpłatnego czasu antenowego, a następnie przygotowanie treści emitowanych materiałów⁴.

Mimo licznych wad samego radia jako nośnika reklam, jak również wad radiowych reklam wyborczych i powszechnej świadomości ich małej skuteczności, to jednak komitety, które poważnie traktują kampanię wyborczą, rzadko rezygnują z tego darmowego narzędzia komunikacji z wyborcami.

Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie, w jakim stopniu kobiety kandydatki w wyborach korzystają z tego narzędzia; czy obowiązujące na listach kwoty przekładają się również na dostęp kobiet do tej formy promocji, czy raczej kobiety są dyskryminowane i to mężczyźni kandydaci częściej korzystają z możliwości promocji swojej osoby i programu wyborczego w ramach nieodpłatnych audycji wyborczych.

Materiałem badawczym były nieodpłatne audycje wyborcze komitetów wyborczych emitowane na antenie Polskiego Radia Lublin⁵ w trakcie kampanii wyborczej do PE w 2014 roku w okresie od 10 do 23 maja tegoż roku. Obszar nadawania Radia Lublin S.A. obejmuje województwo lubelskie z wyjątkiem powiatu biłgorajskiego (obszar nadawania rozgłośni Radio dla Ciebie S.A.) i powiatu łukowskiego (obszar nadawania rozgłośni Radio Rzeszów S.A.) oraz dodatkowo powiat kozienicki w województwie mazowieckim, jednak złożone do RL wnioski dotyczyły tylko list kandydatów z województwa lubelskiego.

Czas antenowy przeznaczony na nieodpłatne audycje wyborcze w regionalnych rozgłosniach Polskiego Radia wynosił dwadzieścia godzin.

⁴ Zob. szerzej na temat nieodpłatnych audycji wyborczych: A. Łukasik-Turecka, *Audytywna reklama wyborcza jako narzędzie komunikowania politycznego*, [w:] *Komunikacja społeczna – tendencje, problemy, wyzwania*, red. M. Podkowińska, Warszawa 2014, s. 31–40; eadem, *Radiowa reklama wyborcza – polecać czy odradzać (uwagi politologa)*, „Roczniki Nauk Społecznych” 2014, 6, 1, s. 107–123; eadem, *7 grzechów głównych komitetów wyborczych popełnianych w obszarze nieodpłatnych audycji wyborczych w publicznym radiu*, [w:] *Od marketingu samorządowego do prezydenckiego...*, red. A. Kasińska-Metryka, R. Wiszniowski, M. Molendowska, Kielce 2015, s. 167–176.

⁵ W tekście zamiennie używam nazw: Polskie Radio Lublin, Radio Lublin S.A. i Radio Lublin.

Ze względu na fakt, iż dziesięć komitetów spełniło wymóg złożenia wniosku o przydział czasu antenowego, to czas antenowy przyznany pojedynczemu komitetowi wyniósł sto dwadzieścia minut, a liczba audycji przyznanych pojedynczemu komitetowi wyniosła dwadzieścia. Czas trwania pojedynczej nieodpłatnej audycji wyborczej wyniósł sześć minut, zatem jednostkę analizy stanowiła jedna sześciominutowa audycja.

Tabela 1 przedstawia komitety wyborcze uprawnione do nieodpłatnej emisji audycji wyborczych w Radiu Lublin S.A. w trakcie kampanii przed wyborami do PE w 2014 roku.

Tabela 1. Komitety wyborcze uprawnione do nieodpłatnej emisji audycji wyborczych w Radiu Lublin S.A. w trakcie kampanii przed wyborami do PE w 2014 roku

Komitet wyborczy	Liczba audycji (po 6'00" każda)
1. Komitet Wyborczy Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry	20
2. Komitet Wyborczy Wyborców Ruch Narodowy	20
3. Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej-Unia Pracy	20
4. Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	20
5. Koalicyjny Komitet Wyborczy Europa Plus Twój Ruch	20
6. Komitet Wyborczy Polska Razem Jarosława Gowina	20
7. Komitet Wyborczy Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego	20
8. Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP	20
9. Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe	20
10. Komitet Wyborczy Demokracja Bezpośrednia	20
Razem	200

Źródło: dokument Radia Lublin S.A. wręczany pełnomocnikom komitetów wyborczych.

Zastosowaną metodą badawczą była analiza zawartości.

Przed przystąpieniem do badań sformułowano dwa pytania badawcze:

P1: Czy kobiety kandydatki w przypadku analizowanych komitetów wyborczych mają taki sam dostęp do nieodpłatnych audycji wyborczych jak mężczyźni kandydaci?

P2: Czy występuje różnica w dostępie kobiet kandydatek do nieodpłatnych audycji wyborczych w zależności od tego, czy startują one z list ugrupowania zaliczanego do lewicowych czy prawicowych?

Na podstawie pytań badawczych sformułowano następujące hipotezy badawcze:

H1: Kobiety kandydatki nie mają równego dostępu do nieodpłatnych audycji wyborczych jak mężczyźni kandydaci.

H2: Występuje różnica w dostępie kobiet kandydatek do nieodpłatnych audycji wyborczych w zależności od tego, czy są na liście ugrupowania zaliczanego do lewicowych czy prawicowych. Większą możliwość skorzystania z nieodpłatnego czasu antenowego mają kobiety kandydatki z list ugrupowań zaliczanych do lewicowych.

Wyniki badań

Zestawienie zawarte w tabeli 2 przedstawia liczbę kobiet na listach wyborczych analizowanych komitetów wyborczych.

W połowie komitetów wyborczych, których nieodpłatne audycje wyborcze były emitowane na antenie Polskiego Radia Lublin, zastosowano parytet płci przy układaniu list wyborczych. Komitetami, które kobietom zaproponowały 50% miejsc na swoich listach, były: KKW Sojusz Lewicy Demokratycznej-Unia Pracy, KKW Europa Plus Twój Ruch, KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego, KW Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry, KW Polska Razem Jarosława Gowina. Kwotę 40% miejsc dla kobiet zastosowały komitety: KW Platforma Obywatelska RP, KW Prawo i Sprawiedliwość, KW Polskie Stronnictwo Ludowe, KWW Ruch Narodowy i KW Demokracja Bezpośrednia.

Tabela 2. Liczba kobiet na listach wyborczych poszczególnych komitetów

	Liczba kobiet na liście / liczba kandy- datów na liście	Nazwa komitetu
Lista wyborcza (parytet)	5/10	Sojusz Lewicy Demokratycznej-Unia Pracy Europa Plus Twój Ruch Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry Polska Razem Jarosława Gowina
Lista wyborcza (kwota 35%)	4/10	Platforma Obywatelska Prawo i Sprawiedliwość Polskie Stronnictwo Ludowe Ruch Narodowy Demokracja Bezpośrednia

Źródło: Wybory do Parlamentu Europejskiego, http://pe2014.pkw.gov.pl/pl/kan dydaci?name=&committe_id=&ward_id=8 (21.01.2016).

Zestawienie w tabeli 3 przedstawia liczbę kobiet występujących w nieodpłatnych audycjach wyborczych poszczególnych komitetów.

Wyniki badań wskazują, że jedynym komitetem, który swój czas antenowy udostępnił wszystkim kobietom kandydatkom był KW Prawo i Sprawiedliwość. Każda z czterech kandydatek z list komitetu miała możliwość prezentacji swojej sylwetki i programu wyborczego na antenie Radia Lublin.

Trzy z pięciu kandydatek komitetów: KW Polska Razem Jarosława Gowina, KKW Europa Plus Twój Ruch i KKW SLD-UP mogły zaprezentować się słuchaczom w ramach nieodpłatnych audycji wyborczych, co stanowiło 60% wszystkich kobiet zgłoszonych na listach wyborczych tych komitetów. Z kolei połowa kandydatek KW Polskie Stronnictwo Ludowe skorzystała z możliwości prezentacji siebie i swojego programu na antenie lubelskiego radia, zaś w przypadku KW Platforma Obywatelska RP

Tabela 3. Liczba kobiet występujących w nieodpłatnych audycjach wyborczych poszczególnych komitetów

Komitet wyborczy	Liczba kobiet występujących w NAW komitetu	% wszystkich kandydatek z listy komitetu
1. Komitet Wyborczy Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry	0	0
2. Komitet Wyborczy Wyborców Ruch Narodowy	0	0
3. Koalicyjny Komitet Wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej-Unia Pracy	3	60
4. Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	4	100
5. Koalicyjny Komitet Wyborczy Europa Plus Twój Ruch	3	60
6. Komitet Wyborczy Polska Razem Jarosława Gowina	3	60
7. Komitet Wyborczy Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego	0	0
8. Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP	1	25
9. Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe	2	50
10. Komitet Wyborczy Demokracja Bezpośrednia	0	0

Źródło: badania własne.

zaledwie jedna z czterech kobiet miała taką możliwość, co stanowiło 25% wszystkich kandydatek, które skorzystały z możliwości wykorzystania nieodpłatnego czasu antenowego w trakcie analizowanej kampanii wyborczej.

Komitetami wyborczymi, których kandydatki nie prezentowały się na radiowej antenie, były: KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego, KW Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry, KWW Ruch Narodowy i KW Demokracja Bezpośrednia.

Tabele 4–13 przedstawiają liczbę i odsetek wystąpień kandydatów, w tym liczbę i odsetek wystąpień kobiet w nieodpłatnych audycjach wyborczych poszczególnych komitetów.

W nieodpłatnych audycjach wyborczych KW Platforma Obywatelska RP swoje sylwetki i programy wyborcze zaprezentowało jedynie troje spośród dziesięciu kandydatów, w tym zaledwie jedna kobieta. Wystąpiła ona w 66,7% wszystkich audycji. Co ciekawe, kandydatką, która skorzystała z możliwości wykorzystania nieodpłatnego czasu antenowego, nie była pierwsza kobieta na liście, a trzecia w kolejności.

Tabela 4. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Platforma Obywatelska RP

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Kamiński Michał	0	0
2. Lipińska Monika	0	0
3. Grad Mariusz	0	0
4. Trzcińska-Staszczuk Beata	0	0
5. Grabczuk Krzysztof	18/18	100
6. Bielecka Izabela	12/18	66,7
7. Broniewicz Bogusław	0	0
8. Wetoszka Krystyna	0	0
9. Taras Mirosław	0	0
10. Pożak Janusz	8/18	44,4

Źródło: badania własne.

Tabela 5 przedstawia liczbę i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Prawo i Sprawiedliwość.

Tabela 5. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Prawo i Sprawiedliwość

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Paruch Waldemar	20/20	100
2. Piotrowski Mirosław	20/20	100
3. Zawiślak Sławomir	17/20	85
4. Mazurek Beata	20/20	100
5. Gorajek Beata	20/20	100
6. Dumkiewicz-Sprawka Ewa	20/20	100
7. Abramowicz Adam	20/20	100
8. Podkański Zdzisław	20/20	100
9. Stawiarski Jarosław	0	0
10. Sadurska Małgorzata	20/20	100

Źródło: badania własne.

KW Prawo i Sprawiedliwość umożliwił wszystkim kobietom startującym z jego listy kontakt z wyborcami za pośrednictwem nieodpłatnych audycji wyborczych w Radiu Lublin. Wynikało to najprawdopodobniej z założenia, że wszyscy kandydaci będą mieli taką możliwość. Świadczy o tym obecność większości kandydatów z listy we wszystkich nieodpłatnych audycjach wyborczych komitetu. Jedynie kandydat z numerem 9 nie pojawił się w radiowych materiałach, z kolei kandydat z numerem 3 pojawił się w 85% audycji.

Tabela 6 przedstawia liczbę i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Polskie Stronnictwo Ludowe.

Tabela 6. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Polskie Stronnictwo Ludowe

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Bratkowski Arkadiusz	20/20	100
2. Hetman Krzysztof	20/20	100
3. Tokarska Genowefa	13/20	65
4. Zając Józef	20/20	100
5. Sosnowski Sławomir	20/20	100
6. Czerska-Gąsiewska Hanna	20/20	100
7. Litwiniuk Przemysław	0	0
8. Seredyn Elżbieta	0	0
9. Zdanowska Agnieszka	0	0
10. Niezgoda Marcelli	13/20	65

Źródło: badania własne.

W przypadku osób znajdujących się na liście wyborczej KW Polskie Stronnictwo Ludowe siedmiu na dziesięciu kandydatów skorzystało z możliwości zaprezentowania się wyborcom za pośrednictwem NAW w Polskim Radiu Lublin. Wśród trójki kandydatów, którzy nie skorzystali z takiej możliwości, były dwie kandydatki, co stanowiło 50% wszystkich kobiet znajdujących się na liście wyborczej PSL. Spośród pozostałych dwóch kandydatek, których materiały zostały wyemitowane w trakcie kampanii, zaledwie jedna (kandydatka z numerem 6 na liście) miała swoje materiały

we wszystkich audycjach komitetu (100%). Druga z nich, z pozycją 3. na liście swoje materiały zaprezentowała w 65% wszystkich audycji komitetu.

Tabela 7 przedstawia liczbę i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Polska Razem Jarosława Gowina.

Tabela 7. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Polska Razem Jarosława Gowina

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Stanisławek Andrzej	12/20	60
2. Mańka Andrzej	4/20	20
3. Tobiasz Wioletta	12/20	60
4. Borek Anna	12/20	60
5. Janiszewski Jerzy	8/20	40
6. Cisak Dorota	8/20	40
7. Krupa Elżbieta	0	0
8. Pasternak Karol	0	0
9. Lipska-Toumi Marzena	0	0
10. Tokarski Tomasz	12/20	60

Źródło: badania własne.

Podobnie jak w przypadku kandydatów z listy KW Polskiego Stronnictwa Ludowego, również i w przypadku kandydatów z listy KW Polska Razem Jarosława Gowina siedmiu na dziesięciu kandydatów skorzystało z możliwości komunikowania się z wyborcami za pośrednictwem nieodpłatnych audycji wyborczych w Polskim Radiu Lublin w trakcie kampanii wyborczej do PE w 2014 roku. Wśród tych kandydatów były trzy kobiety, których audycje wyborcze pojawiły się w 60% (dwie kandydatki)

i 40% (jedna kandydatka) wszystkich audycji komitetu. Pozostałe dwie kandydatki nie skorzystały z możliwości prezentacji swojej osoby i programu wyborczego za pośrednictwem NAW.

Tabela 8 przedstawia liczbę i odsetek wystąpień kandydatów z listy KKW Europa Plus Twój Ruch.

Tabela 8. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KKW Europa Plus Twój Ruch

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Nowacka Barbara	13/20	65
2. Kurczuk Grzegorz	13/20	65
3. Polz-Gruszka Dorota	18/20	90
4. Poznański Marek	0	0
5. Lipińska Paulina	0	0
6. Palonka Marek	0	0
7. Wójcik Dorota	0	0
8. Płachta Łukasz	0	0
9. Popiołek Zofia	2/20	10
10. Kabaciński Michał	0	0

Źródło: badania własne.

Dane zawarte w tabeli 8 wskazują, że jedynie czterech spośród dziesięciu kandydatów z list KKW Europa Plus Twój Ruch wykorzystało możliwość komunikowania się z wyborcami za pośrednictwem NAW. Wśród wspomnianej czwórki kandydatów były trzy kobiety i jeden mężczyzna. Materiały poszczególnych kandydatek emitowane były odpowiednio w 90, 65 i 10% wszystkich audycji. Pozostałe dwie kandydatki, których nazwiska

znalazły się na liście wyborczej KKW Europa Plus Twój Ruch nie występowaly z własnymi materiałami w ramach analizowanych nieodpłatnych audycji wyborczych.

Tabela 9 przedstawia liczbę i odsetek wystąpień kandydatów z listy KKW Sojusz Lewicy Demokratycznej – Unia Pracy.

Tabela 9. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KKW SLD-UP

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Czerniak Jacek	0	0
2. Goławska Kazimiera	0	0
3. Kurzępa Irena	0	0
4. Głowiński Grzegorz	5/20	25
5. Cichosz Wacław	0	0
6. Kowalewska Małgorzata	4/20	20
7. Szymański Adam	0	0
8. Czarnecka Agata	6/20	30
9. Stachura Rafał	1/20	5
10. Miarowska Gertruda	5/20	25

Źródło: badania własne.

Wyniki badań zawarte w tabeli 9 wyraźnie wskazują, że połowa kandydatów KKW SLD-UP skorzystała z możliwości prezentacji swojej kandydatury za pośrednictwem nieodpłatnych audycji wyborczych w Polskim Radiu Lublin. Wśród pięciu kandydatów, którzy wykorzystali tę możliwość, były trzy kobiety. Paradoksalnie nie były to kandydatki z pierwszej, tylko z drugiej połowy listy. Audycje poszczególnych kandydatek emitowane

były odpowiednio w 30, 25 i 20% wszystkich audycji komitetu. Pozostałe dwie kandydatki nie komunikowały się z wyborcami za pośrednictwem Radia Lublin w ramach NAW.

Tabela 10 przedstawia liczbę i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego.

Tabela 10. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Szymona Jan	2/19	10,5
2. Słowik Katarzyna	0	0
3. Demczuk Andrzej	0	0
4. Popek Amadeusz	1/19	5,3
5. Hołownia Magdalena	0	0
6. Białobrzewska Inez	0	0
7. Biłant Paweł	0	0
8. Bolibok Małgorzata	0	0
9. Kempisty Monika	0	0
10. Korwin-Mikke Kacper	0	0

Źródło: badania własne.

Specyfika audycji wyborczych KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego, polegająca na promocji ugrupowania w praktyce jedynie przez jej lidera, spowodowała, że tylko dwóch kandydatów z listy tego komitetu mogło zaprezentować osobiście swoją kandydaturę, w dodatku jedynie w trzech audycjach. W obu przypadkach byli to mężczyźni. Żadna

z kandydatek tego komitetu nie mogła zaprezentować się słuchaczom lubelskiej rozgłośni. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku kandydatów z listy KWW Ruch Narodowy, co prezentuje tabela 11.

Tabela 11. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KWW Ruch Narodowy

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Kowalski Marian	18/18	100
2. Wiślińska Natalia	0	0
3. Podstawka Karol	0	0
4. Bujała Adriana	0	0
5. Świszcz Józef	0	0
6. Okoń Olga	0	0
7. Wuczko Tomasz	0	0
8. Smolak Monika	0	0
9. Pełka Jarosław	0	0
10. Rowiński Wojciech	0	0

Źródło: badania własne.

Podobieństwo audycji KWW Ruch Narodowy do audycji wyborczych KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego polegało na przyjęciu podobnej formuły nieodpłatnych audycji wyborczych. Promocji całego grupowania, a nie jego poszczególnych kandydatów podjęli się sami przywódcy ugrupowań: Janusz Korwin-Mikke i Marian Kowalski. W przeciwieństwie jednak do audycji KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego, w nieodpłatnych audycjach wyborczych KWW Ruch Narodowy występował sam jej lider, bez wyjątków, stąd żaden inny kandydat z listy tego komitetu

nie zaprezentował słuchaczom osobiście swojej kandydatury i swojego programu.

W przypadku dwóch komitetów wyborczych (KW Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry i KW Demokracja Bezpośrednia) w nieodpłatnych audycjach wyborczych nie wystąpił nikt z osób kandydujących. Treść audycji obu komitetów wygłosili lektorzy, stąd żaden z kandydatów nie miał możliwości komunikowania się z wyborcami za pośrednictwem NAW. Tabele 12 i 13 prezentują liczbę i odsetek wystąpień kandydatów z list KW Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry i KW Demokracja Bezpośrednia.

Tabela 12. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Żaczek Jarosław	0	0
2. Bender-Motyka Bogna	0	0
3. Kawa Franciszek	0	0
4. Murat Krystyna	0	0
5. Szawarska Janina	0	0
6. Lipka Grzegorz	0	0
7. Garbacz Maria	0	0
8. Strzelecka Magdalena	0	0
9. Dubiel Jacek	0	0
10. Kozieł Krzysztof	0	0

Źródło: badania własne.

Tabela 13. Liczba i odsetek wystąpień kandydatów z listy KW Demokracja Bezpośrednia

Kandydaci z listy komitetu	Liczba wystąpień w audycjach / liczba audycji	Odsetek wystąpień w audycjach (w %)
1. Szewczyk Krzysztof	0	0
2. Patyra Elżbieta	0	0
3. Dziudzik Sławomir	0	0
4. Wójcik Michał	0	0
5. Banach Janusz	0	0
6. Żurawiecki Maciej	0	0
7. Demciw Monika	0	0
8. Pietraś Jacek	0	0
9. Hajnrych-Nazaruk Karolina	0	0
10. Jakubczak Agnieszka	0	0

Źródło: badania własne.

Wnioski

Kobiety kandydatki wystąpiły w nieodpłatnych audycjach wyborczych w sześciu z dziesięciu komitetów zarejestrowanych na obszarze działania Radia Lublin S.A. Żadna kobieta nie wystąpiła w audycjach komitetów, które formułę audycji oparły o promocję kandydatów poprzez prezentację programu wyborczego przez lektora (KW Solidarna Polska Zbigniewa Ziobro i KW Demokracja Bezpośrednia), a także w tych, które promowały ugrupowanie poprzez prezentację jej lidera i program partii – w tego typu audycjach rzadko występowali inni kandydaci niż liderzy, a kobiet kandydatek zabrakło całkowicie (KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego,

KWW Ruch Narodowy). W audycjach pozostałych komitetów wyborczych kandydatki mogły zaprezentować siebie i swój program; najmniej kandydatek (25%) zaprezentowało się w audycjach KW Platforma Obywatelska, najwięcej (100%) – w audycjach KW Prawo i Sprawiedliwość.

Trzy na cztery komitety wyborcze, które w audycjach wyborczych nie reklamowały żadnej ze swych kandydatek, określają swoje miejsce na polskiej scenie politycznej po prawej stronie (Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikkego, Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry i Ruch Narodowy), trudno jednak traktować tę sytuację jako dyskryminującą kobiety, gdyż w przypadku tych komitetów w praktyce mężczyźni kandydaci również nie mieli szans na prezentację własnych sylwetek i programów wyborczych w audycjach; taka sytuacja wynikała z przyjęcia innej formuły audycji wyborczej.

Weryfikacja hipotez

Hipoteza 1 – zakładająca, że kobiety kandydatki nie mają równego dostępu do nieodpłatnych audycji wyborczych jak mężczyźni kandydaci – została zweryfikowana negatywnie. Dostęp kobiet kandydatek do nieodpłatnych audycji wyborczych wynikał z przyjętej formuły audycji. Jeżeli przygotowany tekst odczytywał lektor bądź lider ugrupowania, wypowiedzi poszczególnych kandydatek czy kandydatów nie były emitowane.

Hipoteza 2 – zakładająca, że występuje różnica w dostępie kobiet kandydatek do nieodpłatnych audycji wyborczych w zależności od tego, czy są na liście ugrupowania zaliczanego do lewicowych czy prawicowych, i że większą możliwość skorzystania z nieodpłatnego czasu antenowego mają kobiety kandydatki z list ugrupowań zaliczanych do lewicowych – w oparciu o wyniki badań została zweryfikowana częściowo pozytywnie. W przypadku komitetów reprezentujących lewą stronę sceny politycznej, jak KKW Europa Plus Twój Ruch czy KKW SLD-UP, większość osób prezentujących się w ramach NAW stanowiły kobiety. Z drugiej strony, trzy na cztery komitety wyborcze, które w audycjach wyborczych nie reklamowały żadnej

ze swych kandydatek, określają swoje miejsce na polskiej scenie politycznej po prawej stronie, jednak sytuacja taka wynikała z przyjętej formuły audycji. Wyjątek natomiast stanowi KW Prawo i Sprawiedliwość, które 100% kobiet kandydatek ze swojej listy wyborczej przedstawiało w ramach NAW, dając im możliwość prezentacji własnej osoby i programu wyborczego.